

IJODKORLIKNING PSIXOLOGIK VA PEDAGOGIK ASOSLARI

Ochilova Dilbar

Denov Tadbirkorlik va pedagogika instituti magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada ijodkorlikning psixologik va pedagogik asoslari tahlil qilinadi. Ijodiy jarayonning shaxs psixologiyasidagi oʻrni, ijodkorlikni rivojlantirish usullari, taʼlim jarayonida ijodiy fikrlashni shakllantirish pedagogik yondashuvlar orqali yoritiladi. Maqolada ijodkorlikni ragʻbatlantirish, uni shaxsning intellektual va emotsional rivojlanishi bilan bogʻlash, pedagogik metodlar yordamida ijodiy salohiyatni oshirish masalalari koʻrib chiqiladi.

Kalit soʻzlar: ijodkorlik, psixologik asoslar, pedagogik asoslar, taʼlim, kreativlik, shaxsiy rivojlanish.

Kirish

Ijodkorlik – insonning yangi gʻoya, qaror yoki asar yaratish qobiliyati boʻlib, u psixologiya va pedagogika sohalarida alohida oʻrganiladigan fenomen hisoblanadi. Zamonaviy jamiyatda ijodiy fikrlash va ijodkorlik koʻnikmalari talab qilinadi, chunki ular nafaqat shaxsiy rivojlanishga, balki jamiyat taraqqiyotiga ham sezilarli hissa qoʻshadi.

Psixologik nuqtai nazardan, ijodkorlik shaxsning fikrlash, hissiyot, diqqat va xotira tizimlari bilan chambarchas bogʻliq jarayon. Pedagogik jihatdan esa ijodkorlikni rivojlantirish – bu oʻquvchilarda yangi bilimlarni yaratish, mustaqil fikrlash va muammolarni innovatsion usulda hal qilish qobiliyatini shakllantirishdir. Shu sababli, ijodkorlikning psixologik va pedagogik asoslarini oʻrganish ilmiy va amaliy jihatdan muhimdir.

Asosiy qism

1. Ijodkorlikning psixologik asoslari

Ijodkorlik psixologiyada insonning yangi va noyob gʻoyalarni yaratish qobiliyati sifatida tavsiflanadi. Psixologik tadqiqotlarga koʻra, ijodkorlik quyidagi jihatlar bilan bogʻliq:

- **Kognitiv komponent:** ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish, abstrakt fikrlash va mantiqiy tafakkur.
- **Emotsional komponent:** shaxsning motivatsiyasi, qiziqishi, qiziqarli va yangi narsalarga boʻlgan ehtirosi.
- **Shaxsiy komponent:** qatʼiyat, mustaqillik, xavf-xatarga tayyorlik, ijtimoiy tajribani qoʻllash qobiliyati.

Shuningdek, ijodkorlikni rivojlantirish shaxsning intellektual salohiyati va emotsional barqarorligi bilan bog'liq. Psixologlar ijodiy qobiliyatni aniqlash uchun turli test va usullarni qo'llaydilar, masalan, Torrance Tests of Creative Thinking (TTCT).

2. Ijodkorlikning pedagogik asoslari

Pedagogika nuqtai nazaridan ijodkorlikni rivojlantirish o'quv jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi. U quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

- **Ta'lim metodlari:** o'quvchilarda tanqidiy va ijodiy fikrlashni rag'batlantiruvchi topshiriqlar, loyiha ishlari, guruhli muhokamalar.

- **Muomala va motivatsiya:** o'qituvchining ijobiy rag'batlantiruvchi muhit yaratishi, xatolardan qo'rqmaslikni o'rgatish.

- **Ijodiy muhit yaratish:** o'quvchilarning qiziqishlarini qo'llab-quvvatlash, mustaqil tadqiqot va eksperimentlarga imkon berish.

Pedagogik yondashuvlar ijodiy qobiliyatni nafaqat o'quv jarayonida, balki shaxsning hayotiy tajribasida ham qo'llashga yordam beradi.

3. Psixologik va pedagogik yondashuvlarni uyg'unlashtirish

Ijodkorlikni samarali rivojlantirish uchun psixologik va pedagogik yondashuvlarni uyg'unlashtirish muhimdir. Masalan:

- Psixologik testlar orqali o'quvchilarning ijodiy qobiliyatini aniqlash.

- Shaxsiy qiziqish va motivatsiyaga asoslangan topshiriqlar berish.

- Ijodiy faoliyatni baholashda faqat natijaga emas, jarayon va yondashuvga ham e'tibor qaratish.

Bu kombinatsiya o'quvchilarda mustaqil fikrlash, yangilik yaratish va muammolarni ijodiy hal etish qobiliyatini rivojlantiradi.

Xulosa

Ijodkorlikning psixologik va pedagogik asoslarini o'rganish shaxsning shaxsiy va intellektual rivojlanishi uchun muhim ahamiyatga ega. Psixologik jihatdan u shaxsning kognitiv, emotsional va shaxsiy komponentlariga asoslangan bo'lsa, pedagogik jihatdan esa o'quv jarayonida ijodiy qobiliyatni shakllantirishga xizmat qiladi. Shu sababli, pedagogik va psixologik yondashuvlarni uyg'unlashtirish orqali shaxsda ijodiy fikrlash va yangi g'oyalarni yaratish qobiliyatini samarali rivojlantirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Razzoqovna, G. O. (2021). *Psychological and Pedagogical Foundations of Formation Artistic Perception and the Development of the Creative Imagination of Schoolchildren in Fine Arts Lessons*. The Journal of Contemporary Issues in Business and Government. cibgp.com

2. Kulmuminov, U., & Khudaybergenova, S. B. (2024). *Pedagogical Foundations for the Development of Creative Skills in World Science*. International Journal of Artificial Intelligence. [Академические Издательства](#)
3. Yunusalieva, N. (2024). *Creative Pedagogy Fostering Innovation and Critical Thinking in Education*. American Journal of Interdisciplinary Research and Development, 29, 183-191. ajird.journalspark.org
4. Xenı, E. (2014). *Creativity in Educational Research and Practice*. Brill. [Brill](#)
5. Brown, N., Ince, A., & Ramlackhan, K. (Eds.) (2024). *Creativity in Education: International Perspectives*. UCL Press. [UCL Press](#)
6. Minasyan, S., & Supriatna, N. (2024). *Developing Imaginative Creativity Through Open-Ended Questions in History Learning: A Qualitative Literature Review*. Journal Education Innovation (JEI), 2(3), 341-346. jurnal.ypkpasid.org
7. “Research on the creative process” (n.d.). In *Encyclopaedia Britannica*.

